

Η μάχη του Κλειδίου 29 Ιουλίου 1014, ο Βασίλειος ο Β΄ και η εποχή.

Οι Βούλγαροι στο Βυζάντιο

Η παρουσία των Βουλγάρων στη βυζαντινή αυτοκρατορία έχει αφετηρία την εγκατάστασή τους με την ιδιότητά τους ως φυλάκων στα «άκρα» **(ακρίτες στα σύνορα) κατά μήκος του ποταμού Δούναβη**. Ωστόσο, αυτοί σταδιακά εξεγέρθηκαν και προκάλεσαν εκτεταμένες καταστροφές, οι οποίες πιστεύεται ότι προκάλεσαν τους «σκοτεινούς χρόνους», περίοδο καθολικής πολιτιστικής υποβάθμισης της βυζαντινής αυτοκρατορίας την περίοδο 7ος-9ος αιώνας.

Οι συγκρούσεις Βυζαντίου-Βουλγαρίας ξεκίνησαν τον 7ο αιώνα μ.Χ., όταν οι Βούλγαροι, **υπό την ηγεσία του Χαν Ασπαρούχ (ή Ισπερίχ) πέρασαν το Δούναβη, κατέλαβαν τη ΒΑ Βαλκανική και ιδρύοντας το «Πρώτο Βουλγάρικο Βασίλειο» (680-1)**. Ως αποτέλεσμα, οι Βούλγαροι αντιμετώπισαν μια σειρά πολέμων με το Βυζάντιο.

Επί δεκαετίες διοργάνωναν επιδρομές έως την Πελοπόννησο, ιδρύοντας οικισμούς, τις λεγόμενες «σκλαβινίες». Ληματούσαν την ύπαιθρο, καταστρέφοντας χωριά, οικισμούς, κάστρα και μικρές πόλεις επί αιώνες. Εξαιτίας των επιδρομών τους ερήμωσε μεταξύ άλλων και η Αμφίπολη μετά τις αρχές του 7ου αιώνα, εποχή που χρονολογείται η ανέγερση των πέντε ναών παλαιοχριστιανικών χρόνων εντός των τειχών. **Βουλγαρικά φύλλα, όπως οι Σαγουδάτες και οι Σαρμάτες, εγκαταστάθηκαν στην κοιλάδα του ποταμού Στρυμόνα και υποστήριζαν τους Βούλγαρους στις διαδοχικές επιδρομές και στις πολιορκίες της Θεσσαλονίκης**. Αυτές άρχισαν στο μεταίχμιο του 6ου-7ου αιώνα και εξακολούθησαν τον 7ο αιώνα, σύμφωνα με τη «Διήγηση των Θαυμάτων του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης», την οποία συνέγραψε ο επίσκοπος Θεσσαλονίκης Ιωάννης.

Η παρουσία των Βουλγάρων στην περιοχή του κάτω ρου του ποταμού Στρυμόνα μαρτυρείται επίσης στο μεταίχμιο του 10-11ου αιώνα. Ειδικότερα, στον «Βίο του αγίου Αθανασίου του Αθωνίτη», που συντάχθηκε αμέσως μετά τον θάνατό του το έτος 1000/1, αναφέρεται η ληστρική δράση «βαρβάρων που διαρπάζουν αγαθά, συλλαμβάνουν αιχμαλώτους, ενώ σκοτώνουν όσους κατέχουν χρυσό στη ευρύτερη περιοχή των Σερρών. Τους αιχμαλώτους μεταφέρουν στην πατρίδα τους στο Βορρά».

Για την αντιμετώπιση των επιδρομών αναβαθμίστηκε η πόλη στρατιωτικά, καθώς αποτέλεσε αφετηρία της δράσης των βυζαντινών αυτοκρατόρων Νικηφόρου Φωκά (963-969) και Βασιλείου Β΄ (976-1025), ενώ αποκρούστηκε, σύμφωνα με τον χρονογράφο Ιωάννη Σκυλίτζη (τέλη 11ου αιώνα) και τους χρονογράφους Γεώργιο Κεδρηνό (τέλη 11ου-αρχές 12ου αιώνα), Ιωάννη Ζωναρά (12ος αιώνας) η επίθεση και η πολιορκία του Βούλγαρου Μωϋσή Κομητόπουλου, αδερφού του μετέπειτα τσάρου Σαμουήλ. Ο θάνατος του Μωυσή αποδίδεται σε πέτρα που ρίφθηκε από το τείχος ή στο σπαθί ακόλουθου του δούκα Λέοντα Μελισσηνού το έτος 986. Το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς ο βυζαντινός αυτοκράτορας Βασίλειος Β΄ ξεκίνησε

εκστρατεία κατά του Σαμουήλ. Στις Σέρρες, σύμφωνα με τον Σκυλίτζη, ο Βασίλειος Β΄ δέχθηκε το έτος 1018 τον Κρακρά, Βούλγαρο στρατηγό και διοικητή του Περνίκου, μαζί με άλλους τριάντα πέντε διοικητές φρουριών. **Μεταγενέστερα, ωστόσο, το 1203 ο τσάρος των Βουλγάρων Σκυλογιάννης κατέλαβε και κατέσκαψε την πόλη των Σερρών. Η παραμονή των Βουλγάρων στην πόλη των Σερρών ήταν σύντομη.**

Οι Βυζαντινοί κατέλαβαν την ανατολική Βουλγαρία, αλλά τα ανεξάρτητα εδάφη της δυτικής Βουλγαρίας παρέμειναν αυτόνομα και υπό την ηγεσία των Κομητόπουλων - Δαβίδ, Μωυσή, Αρόν και Σαμουήλ - αντιστάθηκαν εναντίον του Βυζαντίου.

Ο αυτοκράτορας Βασίλειος ο Β΄, της Μακεδονικής δυναστείας.

Ο Βασίλειος Β΄ γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 958. Ήταν γιος του αυτοκράτορα Ρωμανού Β΄ και της αυτοκράτειρας Θεοφανούς που καταγόταν από τη Λακωνία. Η πατρική καταγωγή είναι άγνωστη καθώς στον υποτιθέμενο πρόγονό του, τον αυτοκράτορα Βασίλειο Α΄, ιδρυτή της δυναστείας των Μακεδόνων, αποδίδεται αρμενική, σλαβική ή ελληνική καταγωγή. Ο προπάππος του Βασιλείου Β΄ ήταν πιθανόν ο Μιχαήλ Γ΄ και όχι ο Βασίλειος Α΄. Η οικογένεια του Μιχαήλ Γ΄ ήταν Μικρασιάτες από τη Φρυγία και μιλούσαν ελληνικά. Το έτος 960, ο Βασίλειος Β΄ έγινε σε ηλικία δύο ετών, έγινε συναυτοκράτορας του πατέρα του, ο οποίος πέθανε σύντομα το έτος 963. Το ίδιο έτος Ο Βασίλειος και ο αδελφός του, ο μελλοντικός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Η΄, ο οποίος βασίλεψε από το έτος 1025 έως το έτος 1028, ήταν πολύ μικροί. Έτσι, η μητέρα τους Θεοφανώ παντρεύτηκε έναν από τους κορυφαίους στρατηγούς του Ρωμανού, τον Νικηφόρο Β΄ Φωκά, ο οποίος στέφθηκε αυτοκράτορας το έτος 963. Το 969 ο Νικηφόρος Φωκάς δολοφονήθηκε από τον ανεψιό του Ιωάννη Τσιμισκή, ο οποίος έγινε αυτοκράτορας και βασίλεψε για 7 χρόνια έως το έτος 976. Τέλος, όταν ο Ιωάννης Τσιμισκής πέθανε στις 10 Ιανουαρίου του 976, ο 18χρονος τότε Βασίλειος Β΄ έγινε αυτοκράτορας. Βασίλεψε από τις 10 Ιανουαρίου 976 έως το θάνατό του στις 15 Δεκεμβρίου 1025, χαρίζοντας την τελευταία περίοδο πολιτικής ακμής στην αυτοκρατορία.

Ο Βασίλειος ο Β΄ (958-1025), της ονομαζόμενης Μακεδονικής δυναστείας, είναι ίσως ο Μέγιστος των Ελλήνων Αυτοκρατόρων του Βυζαντίου. Η μακρά, περίπου 50 ετών, βασιλεία του εξασφάλισε την επέκταση των ανατολικών συνόρων της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και την υποταγή της Βουλγαρίας. Η αυτοκρατορία του εκτεινόταν από τη Νότια Ιταλία έως τον Καύκασο και από τον Δούναβη έως την Παλαιστίνη. Με την ορθή οικονομική πολιτική του συγκεντρώθηκαν χρήματα στο θησαυροφυλάκιο της αυτοκρατορίας. Αντιμετώπισε επιτυχώς δύο ανταρσίες και εξάλειψε την απειλή των Βουλγάρων. Αντιμετώπισε τα προνόμια της τότε αριστοκρατίας και της Εκκλησίας με τρόπο που ευνοούσε τα χαμηλά λαϊκά στρώματα. Πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του έφιππος με το ξίφος στο χέρι. Ο Βυζαντινός στρατός υπήρξε στο απόγειο του όπως και στο σύνολό της η Αυτοκρατορία. Όταν έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 67 ή 69 ετών άφησε τα θησαυροφυλάκια τίγκα στο χρυσάφι που εξασφάλισε την απρόσκοπτη λειτουργία της Αυτοκρατορίας για 50 και περισσότερα, χρόνια.

Βαρύνουσας πολιτικής σημασίας ήταν η απόφαση του Βασιλείου για τον γάμο της αδελφής του Άννας με τον τσάρο Βλαδίμηρο Α΄ του Κιέβου, γεγονός που οδήγησε στον εκχριστιανισμό των Ρως και την ενσωμάτωση της Ρωσίας στην πολιτιστική σφαίρα του Βυζαντίου.

Η Μάχη του Κλειδίου

Η Μάχη του Κλειδίου (γνωστή και με το όνομα *Μάχη της οροσειράς Μπέλλες*) διεξήχθη στις 29 Ιουλίου 1014 μεταξύ της Βυζαντινής και της Βουλγαρικής Αυτοκρατορίας. Η μάχη αποτέλεσε το αποκορύφωμα της 50χρονης διαμάχης μεταξύ του Σαμουήλ της Βουλγαρίας και του Βασιλείου του Βουλγαροκτόνου και έληξε με τη νίκη των Βυζαντινών.

29 Ιουλίου, ο Νικηφόρος Ξιφίας, οδηγούμενος από ντόπιους χωρικούς, περνά με 1000 κατάφρακτους ιππείς πίσω από το φράγμα στο Κλειδί.

Σε διπλή επίθεση οι Βούλγαροι σφαγιάζονται.

Ο Βασίλειος επιτίθεται με όλη του τη δύναμη στο στρατόπεδο του Σαμουήλ, ο οποίος τρέπεται σε οπισθοχώρηση προς τα νότια, εκεί συναντά τους Θεσσαλονικείς και τους σφαγιάζει.

Αυτή η μάχη αποτέλεσε μεγάλο πλήγμα για τους Βούλγαρους. Οι Βούλγαροι στρατιώτες αιχμαλωτίστηκαν και τυφλώθηκαν μετά από διαταγή του Βασιλείου Β', ο οποίος αργότερα πήρε το όνομα «Βουλγαροκτόνος». Ο Σαμουήλ επέζησε από τη μάχη, αλλά πέθανε δύο μήνες αργότερα, από καρδιακή ανεπάρκεια, και θάφτηκε στον Άγιο Αχίλλειο της Πρέσπας. Θεωρείται πώς πέθανε όταν είδε τους τυφλούς Βούλγαρους στρατιώτες.

Ο Σκυλίτζης θεωρεί πώς ο Βασίλειος αιχμαλώτισε 15.000 στρατιώτες (14.000 σύμφωνα με τον Κεκαυμένο). Σύγχρονοι ιστορικοί, όπως ο Βασίλ Ζλατάρσκι, ισχυρίζονται πώς αυτοί οι αριθμοί είναι απίθανοι και υπερβολικοί. **Τον 14ο αιώνα, το έργο του Κωνσταντίνου Μανασσή, Χρονικόν, μεταφράστηκε στα βουλγάρικα. Ο Μανασσής καταγράφει πώς στη μάχη αιχμαλωτίστηκαν 8.000 στρατιώτες. Ο Βασίλειος χώρισε τους αιχμαλώτους σε ομάδες των 100 ανδρών, τυφλώνοντας τους 99 αιχμαλώτους σε κάθε ομάδα και αφήνοντας τον τελευταίο με ένα μάτι, για να οδηγεί τους υπολοίπους στην πατρίδα τους.**

Η τύφλωση των Βουλγάρων στρατιωτών υπό το πρίσμα των Βυζαντινών και της εποχής.

1. Αντί η Ρωμαϊκή Πολιτεία να αναλώνεται σε δαπανηρούς πολέμους, που αποδυνάμωναν την οικονομική ισχύ της, το έμφυχο δυναμικό της και το ηθικό της προτιμούσαν να υποτάσσουν τους εχθρούς τους πολιτισμικά.

σύμφωνα με τη Φιλόχριστη Ρωμαϊκή Νομοθεσία τους αφομοίωναν με "γραίκωση", δηλ. με εξελληνισμό τους, με εκχριστιανισμό τους, με αποκλειστική υπαγωγή τους στη Φιλόχριστη Ρωμαϊκή Νομοθεσία, με επιγαμίες με Φιλοχρίστους Ρωμαϊκούς Οίκους, με απαγόρευση χρήσης εθίμων καταγωγής τους, με επίσημη δημόσια

χρήση της Ελληνίδος φωνής και όλα αυτά και πολλά άλλα αποσκοπώντας να τους εντάξουν αξιοκρατικά στη Φιλόχριστη Ρωμαϊκή Εθιμοτυπία

Σκοπός δεν ήταν ο αφανισμός των Βουλγάρων και των κάθε Βουλγάρων, αλλά ο εκπολιτισμός, εκχριστιανισμός, εξελληνισμός και η εν τέλει αφομοίωσή τους στον εθνικό κορμό της Φιλοχρίστου των Ρωμαίων Πολιτείας.

Από εκεί και πέρα δεν αντιμετωπίζονταν πλέον ως εθνοτικά αλλογενείς και βάρβαροι αλλά ως Ρωμαίοι πολίτες και Ευγενείς με δικαιώματα, προνόμια και υποχρεώσεις.

Ωστόσο, σε περίπτωση που στασίαζαν, εφαρμόζονταν σε βάρος τους τα προβλεπόμενα από τη Νομοθεσία της Φιλοχρίστου των Ρωμαίων Πολιτείας η ακεραιότητα της οποίας, όπως σοφά διατύπωσε ο Ιουστινιανός στον Κώδικά του, εξασφαλίζεται με την τήρηση των Νόμων και την ισχύ των Όπλων.

Η τύφλωση αποτελούσε ποινή τιμωρίας εσχάτης προδοσίας για αριστοκράτες και μέλη αυτοκρατορικών οικογενειών, όπως ο τσάρος Σαμουήλ, ο οποίος όμως είχε διαφύγει της αιχμαλωσίας. Έτσι, η εφαρμογή της ποινής στο αιχμαλωτισμένο στρατό του Σαμουήλ αποτελούσε σαφή υπαινιγμό της προσωπικής του ήττας και τιμωρίας, η οποία τον οδήγησε στον θάνατο. Έχει καταγραφεί ότι ο Σαμουήλ κατέληξε λόγω αποπληξίας (εγκεφαλικού) μερικές ημέρες μετά από την υποδοχή των τυφλωμένων στρατιωτών του.

Ο Βασίλειος Β' Πορφυρογέννητος ο Μακεδών, έκανε για τους Βούλγαρους αυτά ακριβώς που προέβλεπε η Φιλόχριστη Ρωμαϊκή Νομοθεσία και Εθιμοτυπία, δηλ. με διάκριση και σοφία, όπου χρειάστηκε, χρησιμοποίησε τους Νόμους, ενώ όπου δεν τηρήθηκαν χρησιμοποίησε τα όπλα.

Αυτή άλλωστε ήταν και η πάγια πολιτική του Φιλίππου Β', του Μεγάλου Αλεξάνδρου και των επιγόνων τους, ενώ σύμφωνα με τη Φιλόχριστη Ρωμαϊκή Νομοθεσία ο Βυζαντινός θρόνος αποτελούσε τη μοναδική νόμιμη διαδοχή τους.

Οι Βούλγαροι, ως υπήκοοι της αυτοκρατορίας, θεωρήθηκαν στασιαστές κι ως τέτοιοι τιμωρήθηκαν και όχι ως αιχμάλωτοι πολέμου!

2. Ο Βασίλειος τύφλωσε τους Βούλγαρους αιχμαλώτους, για να εκδικηθεί τον θάνατο του Θεοφύλακτου Βοτανειάτη, ο οποίος ήταν ο αγαπημένος του στρατηγός και σκοτώθηκε σε ενέδρα των κυνηγημένων, μετά τη μάχη του Κλειδίου, Βουλγάρων.

3. Όταν έμαθε ο αυτοκράτορας το τραγικό γεγονός του σφαγιασμού των Θεσσαλονικέων από τον τραπέντα σε φυγή Σαμουήλ, διέταξε την τύφλωση των Βουλγάρων αιχμαλώτων και κατευθύνθηκε προς φύλαξη της Θεσσαλονίκης.

4. Η 50χρονη διαμάχη μεταξύ Σαμουήλ της Βουλγαρίας και Βασιλείου έληξε με νίκη των Βυζαντινών, το ότι τύφλωσε τους Βούλγαρους ήταν πολιτική απόφαση του Βασιλείου που ήθελε να ξεμπέρδευε μαζί τους μετά από τέτοια νίκη στο Κλειδί. Έτσι αποσόβησε μία ακόμη ισχυρή απειλή κατάλυσης της Αν. Ρωμαϊκής

Αυτοκρατορίας, δεδομένου ότι το Βουλγαρικό κράτος, από τότε, έπαψε να υπάρχει για ένα διάστημα 170 χρόνων

Ο «Βουλγαροκτόνος», ο «Ρωμαιοκτόνος» και τα ήθη της εποχής.

Στα μάτια των Βυζαντινών, οι Βούλγαροι ήταν επαναστάτες κατά της εξουσίας τους, και η τύφλωση ήταν η τιμωρία για τους αντάρτες. **Για αυτή την πράξη, ο Βασίλειος έλαβε το επίθετο «Βουλγαροκτόνος». Πάντως ο τότε Πατριάρχης, μετά την τύφλωση των Βουλγάρων, υποχρέωσε τον Βασίλειο σε μετάνοια**

Ο Κρούμος, ήταν Χαν της Βουλγαρίας (μεταξύ 796 και 803 - 814). Επί της βασιλείας του η βουλγαρική επικράτεια διπλασιάστηκε σε έκταση, εκτεινόμενη από τον μέσο Δούναβη μέχρι τον Δνείπερο και από την Αδριανούπολη μέχρι τα Ορη Τάτρα. Ο Κρούμος μετά την μάχη της Πλίσκας όπου νίκησε τον αυτοκρατορικό στρατό του Νικηφόρου του Α΄ αναγνώρισε το πτώμα του αυτοκράτορα και **αφού του έκοψε το κεφάλι, το επαργύρωσε και το χρησιμοποίησε ως κύπελλο για τις οινοποισίες του**

Διακόσια χρόνια μετά τον Βασίλειο Βουλγαροκτόνο Τσάρος της Βουλγαρίας (από το 1197 έως το 1207) είναι ο **Καλογιάν τον οποίο οι Βούλγαροι αποκαλούν «Ρωμαιοκτόνο»**, (βουλγαρική γλώσσα: *Καλογян Ρομεογδиец*), και επίσης στις βυζαντινές πηγές αναφέρεται ως **Ιωαννίτζης, Σκυλοϊωάννης, Τσαρ Καλογιάν ή Σκαλουιάν**, επειδή τα στρατεύματά του σκότωσαν χιλιάδες Βυζαντινούς. Μια φήμη υποστήριζε ότι «ο θάνατος (του Καλογιάν) σε πολιορκία της Θεσσαλονίκης, προκλήθηκε από παρέμβαση του Αγίου Δημητρίου, γιατί του φάνηκε ότι ένας οπλισμένος άντρας εμφανίστηκε μπροστά του στον ύπνο του και χτύπησε την πλευρά του με ένα δόρυ». Οι Ελληνικές εικόνες του Αγίου Δημητρίου απεικονίζουν τον έφιππο Άγιο να λογχίζει τον «βάρβαρο» (Σκυλογιάννη) ενώ οι Σλαβικές απεικονίζουν τον άγιο όρθιο ή έφιππο χωρίς τον «βάρβαρο».

Ενημέρωση της ΣΕΡΡΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ στους εκδρομείς της 1^{ης} Ιουνίου, στο Κλειδί, Μνημείο και Κάστρο του Σαμουήλ.